ਏ

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2405-06/2014)

ਬੀ

16 ਜੂਨ, 2022

[ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਵਾਚਿਆ:

ਸੀ

ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ-ਇਰਾਦੇ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਭਾਵ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ

ਡੀ

ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ-ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਘਾਟ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੁਆਰਾ ਚੀਕਣ

ਈ

ਬਾਰੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਭੜਕਾਹਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਬਿਸਤਰਾ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਲੱਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸਨੇ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਚਾਚਾ ਸੀ- ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਡਾਂਟ

ਐੱਫ *ਕਰਕੇ ਸਜਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ ਤਹਿਤ ਸਜਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪ੍ਰਤੂ ਉਹ ਧਾਰਾ 304 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ ਭਾਗ-II ਤਹਿਤ ਸਜਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।*

ਜੀ *ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀਕ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ*, **(2021) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

<u>ਹਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਕਦੱਮਾ</u>

(2021) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 14

ਐੱਚ 800

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

801

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2405-06/2014

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ-ਨੰ. ਡੀ.-421-ਡੀ.ਬੀ.ਏ./2002 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ

ਨੰ. 391/2002 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਗਗਨ ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ।

ਆਰ. ਕੇ. ਰਾਠੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਗੀਆ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਵੱਲੋਂ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨਃ

ਹੁਕਮ

1. ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਅਪੀਲਕਰਤਾ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈੱਟ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 03.04.2014 ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 421/2002 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੰਬਰ 391/2002 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੱਥਃ

2. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈਃ

i. ਇਸ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 20.07.1998 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ

ਕੀਤੀ ਸੀ।ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਝਾੜ ਪਾਈ ਸੀ।

ii. ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਭਾਵ 21.07.1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 10:30/11:00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਦਾ ਪਿਤਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੱਕੜ ਦਾ 'ਬਾਹੀ' (ਇੱਕ ਬਿਸਤਰਾ ਫਰੇਮ ਦਾ ਲੱਕੜ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ) ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ।ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ 'ਬਾਹੀ' ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

---

[1] ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.-ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860

ਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ 'ਬਾਹੀ' ਲੈ ਕੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ, ਜੋ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਹੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਲੈ

ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਯਾਨੰਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੱਖਣ
ਬੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 22.07.1998 ਨੂੰ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

3. ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਅਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਸਨਾਰ ਚੌਕ, ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਖੇ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ
ਸੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਣਾ ਕੋਟਭਾਈ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਖੂਨ ਅਲੂਦ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ।

4. ਘਟਨਾ ਦੀ ਮੌਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡੀ. ਐੱਮ. ਸੀ., ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ
ਡੀ ਕੀਤੀ।ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਵਗਣਾ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 09.08.1998 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ
ਈ ਗਿਆ ਸੀ।ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਕਣਕ ਦੇ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ 'ਬਾਹੀ' ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ। ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ 'ਬਾਹੀ' ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਖੂਨ ਅਲੂਦ ਮਿੱਟੀ, ਸਾਦੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ 'ਬਾਹੀ' ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ

ਐੱਫ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਕੈਮੀਕਲ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਬਾਹੀ' ਉੱਤੇ ਧੱਬਾ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਖ਼ੂਨ ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸੀ।

6. ਧਾਰਾ 207 ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 13.10.1998 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ.

ਜੀ ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ 17.11.1998 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

7. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ-1 ਤੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ-8 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ।ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਐੱਚ [2] ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ.-ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ, 1973

ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ. ਏ ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਉਸ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨੂੰ

ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

<u>ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ:</u>

8. ਮਾਣਯੋਗ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਮੁਕਤਸਰ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ 13.07.2001 ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਤੋਂ ਸੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(i) ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 03.08.1998 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ii) ਘਟਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਨਾ ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ ਨਾ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iii) ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

(iv) ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਈ

(v) ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ, ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਗਏ।

(vi) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ

ਗਵਾਹ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(vii) ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਐੱਫ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡੀ. ਐੱਮ. ਸੀ., ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਬੈੱਡ ਹੈੱਡ ਟਿਕਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕੇਸ ਤੱਥ ਵੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(viii) ਪੱਕਾ ਨਕਸ਼ਾ, ਕੱਚੇ ਨਕਸ਼ੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।

9. ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਜੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

<u>ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ:</u>

10. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਐੱਚ

ਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ -

i. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਅਤੇ

ਬੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ii. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੀ ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ, ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ

ਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਖ ਲਿਆ ਹੈ।

iii. ਇਹ ਘਟਨਾ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 11.15 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

iv.ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਠ ਸੱਟਾਂ

ਡੀ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।ਡਾ. ਅਮਨ ਕਪੂਰ (ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ 2) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੱਟ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੱਟਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।ਇਹ ਸੱਟਾਂ ਸੋਜ ਅਤੇ ਰਗੜਾਂ ਸਨ।

v. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੀ. ਐਮ. ਸੀ., ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ

ਈ ਉੱਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤੱਥ ਦਰਜ

ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਡੀ. ਐੱਮ. ਸੀ., ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਸਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੀ।ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਐੱਫ

vi. ਜੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਮੌਜੂਦ ਕੋਈ ਢਾਂਚਾ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਨਕਸ਼ਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੱਚਾ ਨਕਸ਼ਾ ਪੱਕੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਜੀ

vii. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 03.08.1998 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਐੱਚ

viii. ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਝਗੜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ

ਏ

ਅਸਲ ਭਤੀਜਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਹ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ 'ਬਾਹੀ' ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ix. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਵਸਨੀਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

x. ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ।

xi. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਅਪਵਾਦ 4 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਬੁੱਢੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਮੰਜੇ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਬਾਂਹ ('ਬਾਹੀ') ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

11. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

<u>ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ -</u>

12. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕਤਲ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ

ਅੱਠ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਡਾ. ਅਮਨ ਕਪੂਰ (ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ 2) ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੱਟ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ 3) ਅਤੇ ਚਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ 4) ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ 'ਬਾਹੀ' ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 'ਬਹਿ' ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ, ਭਾਵ ਜੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ।

13. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ।ਸਿਰਫ਼ ਸਵਾਲ ਐੱਚ

ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕੇਸ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ ਸੀ ਜੋ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਏ

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀਕ
ਬੀ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਗੈਰ-
ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ
ਅੰਤਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ
ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਫਰਕ
ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ
ਧਾਰਾ 302 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਵੇਗੀ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ
ਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਹੈ।ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨਃ

> “ਪੈਰਾ 11-ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ,
> ਇੱਕ ਕਤਲ ਕਤਲ ਹੈ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ
> ਡੀ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304
> ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ
> ਹੱਤਿਆ, ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਡੇਢ
> ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.
> ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਝਮੇਲਾ
> ਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਸੌ
> ਫੈਸਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ
> ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ "ਸੰਭਾਵਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ,
> ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ
> ਇਸ ਕੰਮ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਈ. ਪੀ.
> ਐੱਫ ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਜੋ ਕਤਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ,
> ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਭਾਵਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ,
> ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੀ ਗਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ
> ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ

ਕੰਮ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਕਤਲ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਅਕਸਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਰ ਕੰਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦੇ

ਜੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 12-ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਇਆਵਰਪੂ ਪੁੰਨਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਐੱਚ [3] (2021) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706 ਏ

ਏ

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ, ਪਰ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿਃ

12. ਦੰਡ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ, "ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ" ਜਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਤਲ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੈ।ਸਾਰੇ ਕਤਲ "ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ" ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ। ਆਮ

ਤੌਰ ਉੱਤੇ, "ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ" ਬਿਨਾਂ "ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਬੀ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ", "ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਜੋ ਕਤਲ ਦੇ
ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ" ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ,
ਇਸ ਆਮ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ, ਸੰਘਤਾ
ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ
ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।ਪਹਿਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,
"ਪਹਿਲੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ"।ਇਹ ਗੈਰ-
ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 300 ਸੀ
ਵਿੱਚ "ਕਤਲ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੂੰ "ਦੂਜੇ
ਪੱਧਰ ਦਾ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਹ
ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਫਿਰ, "ਤੀਜੇ
ਪੱਧਰ ਦਾ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ
ਕਿਸਮ ਦੀ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੀ
ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਤਿੰਨ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੱਤਿਆ ਧਾਰਾ 304
ਡੀ
ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ।

13. "ਕਤਲ" ਅਤੇ "ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ" ਵਿਚਕਾਰ
ਵਿੱਦਿਅਕ ਅੰਤਰ ਨੇ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ
ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਈ
ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਹੀ
ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਖਮ ਪੁੱਠੀ ਮੱਤ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ
ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਰੀਕਾ ਧਾਰਾ 299 ਅਤੇ 300 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ
ਐੱਫ

ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 13-ਪੁਲੀਚੇਰਲਾ ਨਾਗਰਾਜੂ @ਨਾਗਰਾਜਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਤਲ ਵਜੋਂ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਾਂ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ, ਜੋ ਕਤਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਜੀ

> "29. ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 302 ਜਾਂ 304 ਭਾਗ । ਜਾਂ 304 ਭਾਗ II ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਐੱਚ

ਏ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਮਾਮਲੇ-ਇੱਕ ਫਲ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਭਟਕਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਝਗੜਾ, ਇੱਕ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਜ਼ਰ, ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਝੜਪਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾ, ਲਾਲਚ, ਈਰਖਾ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਰਗੇ

ਬੀ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ, ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ

ਸੀ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ304 ਭਾਗ I/II ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਡੀ ਬਣਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁੱਝ ਜਾਂ ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; (i) ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ; (ii) ਕੀ ਹਥਿਆਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; (iii) ਕੀ ਝਟਕਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ

ਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; (iv) ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਾਤਰਾ; (v) ਕੀ ਇਹ ਕੰਮ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਜਾਂ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸੀ; (vi) ਕੀ ਘਟਨਾ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੀ; (vii) ਕੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਈ

ਐੱਫ ਅਜਨਬੀ ਸੀ; (viii) ਕੀ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। (ix) ਕੀ ਇਹ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੀ (x) ਕੀ ਸੱਟ

ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗਲਤ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। (xi) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਉੱਪਰ ਜੀ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚੀ, ਬੇਸ਼ਕ, ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

15. ਇਰਾਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਇਰਾਦਾ ਐੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ

ਏ

ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਜਾਂ ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਵ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀ

16. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ

ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਵੱਲੋਂ ਚੀਕਿਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਚਾਚਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾੜਨਾ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਮਿਲੀ ਸੀ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਹੀ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ।

17. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਡੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ-2 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 09.08.1998 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਈ ਬਾਅਦ 13.07.2001 ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 04.10.2014 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰਹੇਗਾ।

19. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਐੱਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਹੱਦ ਤੱਕ

ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

(i) ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ-II ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(iv) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੀ

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮੰਜੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।